

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Послание

Владимир ПУТИН:

Халкъны къолайлыгын кётюрююню, ырахатлыгын жалчытыуну власть эм башха салыргъа керекди

Росей Федерацияны Президентни Владимир Путин 2018 жылда 1 мартда Федерал Жыйылыуға кезиулю Псланиясын туура этип сёлешгенди. Алгын къырал башчы программалы документни окъуугъа сагъат чакълы бир бёлгенди. Бу жол ол бир сагъат бла 57 минут сёлешгенди.

Послание, алгынча, Кремльде угъай, «Манеж» кёрмюч залда окъулганды. Ол да бошдан туююлду – Президент сёлешген залгъа кёбюрек адам сыйынады, ары уллу экранла салынгандыла эмда анда

аскер сауутланы жангы тюрлюлери, доккладда айтылгъаннга шагъатлыкъ этген шартла да биринчи кере кёргозтюлюп тургандыла. Сёзюн бошай, Президент экранлада кёрген затларыгыз жалгъан туююлдуле, кертидиле, деген эди.

Федерал Жыйылыуға Пслание этиубек магъаналы политика ишледен биринди. Анда Президент къыралда болумгъа багъа бичеди эмда аны айнытыуну баш жолларын белгилейди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ОЮМ

Къыралыбызны тыш эмда ич политикасыны баш жоллары тынзылы ачыкълангандыла

Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Кокор РФ-ни Президенти Владимир Путинни Федерал Жыйылыуға Псланиясыны юсюнден кесини оюмун билдиргенди:

- Ол ары алтыжыллыкъ кезиулю сыйындырганды. Анда къыралны социал-экономика айныууна толу багъа бичилгенди, тыш эмда ич политиканы баш жоллары белгиленгендиле. Адамларыбызны къолайлыкъларын ёсдюрюу, жашау журтла бла жалчытыу, аналагъа, сабийлеге, тамата тёлуге да тухучулукъ этиу мындан ары да магъаналы борч болгъанлай къаллыгы эсгертилгенди.

Медицинада болумну, аны айныу амалларыны юсюнден айта, Президент онкология ауруулагъа къажу юрешини магъаналыгъа санаганды. Ол жаны бла битеумиллет программа кзурап, аны жашауда бардырыргъа кереклисин да эсгертенди. Къабарты-Малкъаргъа ол бютюнда магъаналыды. Республикада жангы онкология ара керек болуп турады. Аны юсюнден Росейни Правительствоосу эмда Саулулукъ сакълау министерствосу бла сёлешуле барадыла.

Инновациялы технологиялары не къадар тири сингдир-

ге кереклисини юсюнден да къаты айтылганды. Ала бир да болмагъанча терк тюрлене барадыла, ма ол толкъунну терк хайырлана билгенле алгъа чыгъарыкъдыла, алай эталмагъанланы уа ол басып къоярыкъды, дегенди Президент.

Псланияны иги кесеги къыралны кзорууланыу кючюне аталганды. Росейни аскер-промышленность комплексини онглари биринчи кере туура этилгендиле. Жангы ядерный эмда тауушдан да терк учхан сауутланы сынаулары экранда кёргозтюлгенлери уа бютюн сейирге къалдырганды.

Аллайла кишиде да жокъдула, боллукъ да туююлдуле. Алай къыралыбыз аскер кючюне ёсдюре баргъанлыкъгъа, кишиге чабар акъылы жокъду, аны къой, ол стратегия жаны бла тенгликни сакълаугъа себеплик этерикди, битеу дуняда да мамырлыкъ сакъланырына ышандырады.

Жер-жерледе власть органла андан ары ишлерин Псланияны болумларына кере бардырыкъларына сёз да жокъду.

КЪМР-ни Башчысыны бла
Правительствоосу
пресс-службасы.

АКЦИЯ

Даражасы - Европаны бек бийиклигинде

Тюнене Минги тауну тийерсинде Азау талада энди бардырыллыкъ президент айырыулагъа жораланган уллу байрам болганды. Ары республиканы Правительствоосу Президенти оюнбасары, Олимпиада оюнланы чемпиону Мурат Карданов, «КЪМР-ни профсоюз организацияларыны биригиу» союзу таматасы Фатимат Амшокова, КЪМКЪУ-ну бла КЪМКЪАУ-ну, СКГИИ-ни, башха окъуу юйлени студентлери, лыжачыла да кеп санда келген эдиле.

Черек, Зольск, Бахсан, Май, Прохладна районланы, Нальчик шахарны келечилери къошла жайгандыла. Ала эрттенликден окъуна алайгъа келгенлени исси чай, кофе, локъумла, хычинле, боза, татлы эм гара суула, кегетле бла да сыйлай эдиле.

Талада Росейге жо-

раланган жырла эшитилгендиле. Уллу баннерледе «Путин - бизни Президенттибизди», «Кючлю Президент, кючлю Росей!» деп жазылып эди. Жюз бла жарымдан артыкъ лыжачы, «Элбрус» излеу-кютхары отрядны къаууму да Владимир Путинни суратын эмда «Европаны бек бийиклигинде» деген жазулары бла уллу баннерни Минги таугъа, тенгизден 4300 метр бийикликке чыгъарып жайгандыла.

Алайда къысха митинг да болганды. Таугъа ёрлегенле, аланы араларында уа айтхылыкъ альпинистибиз, Эверестге эки кере чыкъгъан Ёлмезланы Абдул-Халим да болганды, ортагъа чыгып, акциягъа къатышханланы барысын да 18 мартда президент айырыулагъа тири къатышыргъа чакъыргандыла.

Ахыры 3-чю бетдеди.

Владимир ПУТИН:

Халкыны кылайлыктын кетюрюню, ырахатлыктын жалчытыуну власть эм башха салыргыа керекди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жарлыктыкыны таукел азайтыргыа
«Жууук он жылны ичинде бизге бир да болмагачча уллу борчу тамамларга тошерикди - адамларыбызны кылайлыкты бергиленгенден эсе терк кетюрюлюрча эмда аланы файдалары тутхучлу ёсюп барырча этерге, алты жылгыа жарлыктыкыны, бек аздан эки кереге азайтыргыа», - дегенди Президент, 20 миллион чаклы россейли кылайлык болганын, алай аланы саны азая барганын белгилеп.

Олактыл этгенден, шёндюю дунияда кыралны тутургыа - адамлардыа. Алай эсе уа, аланы айнууларына, хунерликлерин кеслерине, башхаагыа да жаратыр онгла кыуаргыа тийишлиди. Россей инсанларыны кылайлыкларын керелеуде алгыа уллу атам этерге керекди, дегенди Владимир Путин.

Кырал башчы иш бла жалчытыуну эски эмда хайрысыз амалларын кетерип, шёндюю заманнга келишкен, хакалары да уллу болган ишчи жерле кыуаргыа чакырганды. Айлыкыны ёлчеме мындан ары да ёсе барыргыа керекди, дегенди. 2018 жылда усталыкыны сайларгыа алгыадан болушууну программасы кылга алыныргыны, анга миллиард сом бёлюнорююню юсюнден да билдиргенди.

Артыа кылаудан кытулуу

Россей 2020 жылланы ортасына битеулю ич продуктну 1,5 кереге ёсдорлююне эмда дуняны экономикалары кючлю беш кыралны санына кышулулугуна ийнанганын айтханды. Ол бек кыйын борчду, асыры уллудан окуна тутхан болурбуз, алай халны торлендирмей жарарык туюлюду, деп женгиргенди Президент.

«Артыа кылау — ма олду бизни бек уллу душманыбыз, кыоркчуубуз да. Аны тохтатмасагы, андан кытулаллык туюлюбуз. Ол эттеден кыйнап турган ауруучады - аз-аздан ашап, тозурагып, амалсыздан-амалсыз этип барган», — дегенди Владимир Путин.

Экономиканы ёсююне чырмау этген сылтаудан бирине ол осал демография болумуна санаганды эмда быллай шартла келтиргенди: 2017 жылда ишге жараулу жыл санда болган адамладан миллиону чаклы кыораганды. Халкыны саны ёсе барырча этер муратда, Путин алты жылны ичинде аналагыа бла сабийлеге тутхучулуккыга 3,4 триллион сом бёлюрге буюрганды.

Май указын аңдан ары бардырыргыа

Ол дагыда юйлени 1,5 кере кёп ишлерге деп аллай борч салганды. Ипотека адамларыбызны асламысы алалырча болургыа керекди деп, жашау

журтлагыа ипотека кредитлени ставкалары 7-8 процентте дери тошорюню дурус кёргенди.

Быз бла инфраструктура бла байламлы проблеманы кетюргенди. Кырулуша бла жолланы тапландырыгыа кыоранчланы эки кереге кёбейтирге кереклисин айтханды. Ол ишлеге федерал бюджетден 11 триллион сом бёлюнорюгюн билдиргенди. Регионланы башчыларындан а ол проблемага энчи эс бурурлары тилегенди.

Владимир Путин май указын толтурууну да андан ары бардырыргыа кереклисин тюзге санаганды. Саулык сагылауда ишлеге энчме жорек ыразылыктын билдирип, буйрукланы толтуруу жаны бла бёлюмде кёл зат этиленин айтханды. Саулык сагылауга бёлюнгөн ахчаны ёлчемин эки кереге кёбейтирге чакырганды. Бу бёлюмге 2024 жылга дери жыл сайын ВВП-ни 5 процентин берип турургыа буюрганды.

Административ онглаыны ойлап жаратыргыа

Аны бла бирге Президент социал проектлени толтурууда, артыкыда медицина сферада, бюрократизация болмазга кереклисин эсерттенди. «Административ амалланы торлендиребиз деп озгарга керек туюлюду - регионлада больницаа жабылгандыла, жангылары уа ачылмагандыла», - дегенди. «Регионлада жабылган больницаа жангыдан

ачылыргыа керекди», - деп сёзюне кесгин салганды кырал башчы. Аны бла бирге уа ол медицина инфраструктура да да иги жанына торленуле керек болганын айтханды. «Тутхучулук - это экономика болум тутхучлуду деп тынчайып кыларгыа жарамазлыктын эсертгенди. «Тутхучулук - ишчи башыды, алай а андан ары айныу боллугуна ышандырмайды», - дегенди.

«Россейни оноучусу кыралда кёл проблема тамамланмай турганына да жендиргенди. Шёндю социал-экономика боллум тутхучлуду деп тынчайып кыларгыа жарамазлыктын эсертгенди. «Ракдан багыу эмда андан саклануу жаны бла ишде Россей бийик даражага кетюрюлорге керекди», - дегенди.

Вилли берууну юсюнден айтханда, кыралны башчысы «бизде башланган школ бек кючлене бири болганын халкыла аралы экспертле окунаа жендиргенлерин» чертгенди. Болсада, ол оюм этгенден, «школ замандан артыа кыларгыа керек туюлюду, ол аны излемлерине келишсе, кырал да алагыа тийишлисича туберге хазыр боллукчу», - дегенди.

Экологияны - ал жанында тутаргыа

Президент кыралда экология халны да игилендирмей жарамазлыктын айтханды. Шахарлада кир-кипчи жыйылган жерлени тазаларга, ичкер сууну кескелесун игилендирге тийишлиди, деп белгилегенди. «Жууук он жыллыкыны ахырына Россей адамларыны жашау ёмюрлери 80 жылдан озган кыралланы санына таукел кирирча

бек кючлюду. Президент уллу борчла салганды. Аладан бири жуук жылда ВВП-ни 1,5 кереге кёбейтиргенди. Аны толтуругыа кылдан келликди.

Бизни аскерибизге сауутланы жангы торлюлери кышулганлар уа ёхтемлендиреди. Мен ангылагандан, ол сауутланы жангыдан кыдалып чыгарып башлау туюлюду, дуняны деменгизи

Экологияны - ал жанында тутаргыа

Президент кыралда экология халны да игилендирмей жарамазлыктын айтханды. Шахарлада кир-кипчи жыйылган жерлени тазаларга, ичкер сууну кескелесун игилендирге тийишлиди, деп белгилегенди. «Жууук он жыллыкыны ахырына Россей адамларыны жашау ёмюрлери 80 жылдан озган кыралланы санына таукел кирирча

«Россей кёл ачы кезуилени, торлениулени сынаганды, алай а чыдагыланды, алгыин тубемеген, бютюн кыйын экономика эмда социал тыйгычладан ёталганды, бирилгин саклаалганды, кеси сайлаган жол бла таукел барган демократиялы кырал болганын дуняга кёргозгенди», - деп чертгенди Владимир Путин.

ТЕКУЛАНЫ Хауа
хазырлаганды.

КёЗ КЫРАМ

Кыоркчуусулугубузгыа - энчи эс

Михаил АФАШАГОВ,
КыМР-ни Парламентини Председатели орунбасары,
«Единая Россияны» фракциясыны таматасы:

- Биринчиден, кырал башчы тыш эмда ич политиканы бек магыаналы проблемаларын туура этгенин белгилерге сюеме. Пенсияла бла жалчытыуну, саулык саклауда, билим беруиде, социал сферада бла ЖКХ-да болуму юсюнден тынгылы айтылганы бла кыалмай, халны тюзетиуну амаллары да

Болум жик жиги бла сюзюлгенди

Борис ПАШТОВ,
КыМР-ни Парламентини Културга, граждан обществону институтларын айнытуу эмда СМИ жаны бла комитетини председатели, КПРФ-ни фракциясыны башчысы:

-Посланияда хар неге тюз багыа берилгенди, битеу бёлюмде болум жик-жиги бла сюзюлгенди. Кыралыбызны алгыа барыуна чырмау этип турган проблемала кетюрюл-

кёргозюлгендиле. Владимир Путин кыралыбызны хар адамына да кылайлыктын, ырахатлыктын жалчытыуу жаны бла мадарланы да туура этгенди. Айынуу жолу бла андан ары таукел барыу, тамбаагы кюнге ышаныулык бла кырау кыралны баш магыаналы борчу болганлай кыалганын кыайтарып айтханды.

Президентни Ата журтну, халкыбызны кыоркчуусулукларынын жалчытыуну юсюнден сёзлери кишини да сансыз кыорык туюлю эдиле. Россейни кыорууланы кючюню юсюнден айта, ол кыралны бирлигин киши бузалмазлыктын ангылатханды. Аны бла бирге сёлушлеге хазыр болганыбызны, биз жаланда халкыла аралы правону чеклеринде айныргыа суюгенибизни эсертгенди.

гендиле - жарлыктык эмда технологияла жаны бла артыа кылау. Алты жылгыа кылайсызланы санын

эки кере азайтыргыа белгиленгени, ёсюп келген телюню адеп-кылыккыга юйретуге да энчи эс бурулганы кёллендиреди.

Кырал башчы социал

Ёсюп келген телюню кыайгысын кёре

Светлана АЗИКОВА,
КыМР-ни Парламентини Билим беруу, илму эмда жаш телю политика жаны бла комитетини башчысы, «Справедливая Россияны» фракциясыны таматасы:

- Биз барыбыз да бу ишчи саклап турганбыз. Посланиясында Президент, кыралда политика, экономика эмда идеология болумга багыа беруу бла чекленип кыалмай, законла чыгарыуучу баш

сферага бютюн кёл ахча бёлюню дурус кёргенди эмда файдат тошорюню амалы да кёргозгенди: инвестицияла эмда бюджетте налогла жыйыу.

органы эки палатасына шарт предложенила да бергенди. Кыралны тутхучу айныууну баш жолларына адамларыбызга тап жашау болумула кыурауу, шахарланы тапландырыуу, бизнеге кёз кырамны торлендирюню, кредитле беруу системаны игилендириуну, илмуга инвестицияла салынырча этиуну санаганды.

Ёсюп келген телюню юйретиу, билим беруу, илму айнытуу Россейге баш магыаналы жумушлагыа саналгандынын эшитирге манга бютюн хычыуун кёрюнгенди. Шёндю, докладла белгиленгенича, сабийле келер заманнга таукел кыарваган Россейде жашаргыа итиндиле, биз ала ол муратларына жетерча этерге керекбиз.

Документ бек кючлюдо

Валерий ГРИНЕВИЧ,
КыМР-ни Парламентини Кыруулусу, жашау журтла-коммунал мюлк эмда отлук-энергетика комплекс жаны бла комитетини председатели, ЛДПР-ни фракциясыны таматасы:

- Мен акыл этгенден, бу Послание алгыин эшитгенлеримден эсе

Табийгыатыбызны саклаугыа - тийишли магыана

Сафарби ШХАГАПСОЕВ,
КыМР-ни Парламентини Аграр политика, экология, табийгыатын хайырларыны эмда жер бла байламлы халла жаны бла комитетини председатели орунбасары, «Жашиллени» фракциясыны башчысы:

- Экологияны жылы озганды, алай кыдууретин игилендириуге, аны кыруулаугыа мындан ары да уллу эс бурулугун ангылатханды кыралны оноучусу кесини бу жолгыа Посланиясында. Алайды да, производствода, ЖКХ-да, промышленностьда, эл мюлк табийгыатха, хауага, суулага заран салмазлык амалланы синдирирге, зыбыр кыалган-кыулганланы жыйыу, багушла бла байламлы проблемаланы тамамларгыа, тазалау ишле бардырыргыа кереклисин юсюнден ай-

тылганды. Ичкер сууну, хауаны тазалау сакларчала мадарлаа этмей жарамазлыктын эсертгенди. Аруу табийгыат жерлени саклау эмда кыоруулау да докладда магыаналы борчладан бирине саналганды. Бир неча жылны ичинде 24 заповедникни бла заказникни кыурау - кыралыбызны табийгыат байлыгын эмда кыдууретин саклаугыа иги кышумчулукду.

КыМР-ни Парламентини пресс-лабасы.

Даражасы - Европаны бек бийиклигинде

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.
Дунияда, бютунда бег а бизни кыралда, тынчылык, мамырлык болурун сыйгенлерин билдиргендиле. Элмез улу Кюлийланы Къайсынны «Мамырлык эм саулык сизге, адамла» деген назмусун

кёлден айтханды. Ол кюн Минги таугъа Россейни, «Единая Россия» партияны да байракълары чыгъарылгандыла Ызы бла кутхарычула, спортчула да, аланы кётюрюп, энишге тышгендиле. Талада аланы болмагъанча кеп адам

сакълай эди. Хар бирини да кёлю кётюрюлюп. Жаш адамла бютюн жарыкъдыла, байракъланы кёлларындын чыкхындырмай тепсейдиле. «Путин бизни Президентибизди!» деген чакъыруу эшитилгенлей а, «Ура!» деп кычырадыла.

Аны аллында кюн къар жаугъан эди, тюнене уа Элбрусда жарыкъ кюн тийип тургъанды. Тёгерекдеги ариулукугъа Россейни кызыл, кёк, акъ тюрсюнлю байракълары артыкъда кыуат кыоша эдиле. Байрамны бардыргъан Атталаны Аздор 2018 жыл Владимир Путинни башламчылыгы бла Волонтёрланы жылы болгъанын, бу акцияны да аланы кыаууму КъМР-ни Правительствоосуну, КъМР-ни Культура министерствосуну,

Элбрус районну администрациясыны себепликлери бла кыурагъанын эсге салганды. Артистле да, бир бирлерин алышындыра, аламат концерт бергендиле. Азамат Цавкилов, Жаболаны Зарема, Гайыланы Тахир, «Балкария», «Кабардинка», «Терк къазакъла» кырал ансамбльле эм башхала Азалыгъа жыйылгъанланы жарыкъ жырлары, тепсеулери бла кёллерин кётюргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

КЁЛГЕ ТЮШЮУ

Аллыбызда жыллада къадалып ишлеуно шарт программасы

Посланияда кыралыбызны президенти Россейни жашуу жолун он жыл алгъа белгилегенди. Барыбызга да уллу борчла салганды, артха къалыу кыралны бек уллу душманы болгъанын чертип. Россейли юйорледе монглукъ болуруна къайгырып, ол адамларыбызны жашуу къолайларын игилендируно баш ишге санагъанды, власть органла битеу кючлерин ма аны тамамлауа бурургъа кереклисин эсгертгенди.

Аны ююн а бюгюнлюкде иш бла жалчытынуу артыкъ хайырлы болмагъан структурасын жангыртыргъа, хакълары уллу болгъан, шендюго излемлеге келишген иши жерле ачаргъа, социал болушлукъну тийишлилеге берюно тюзлюкю системасын кыуаргъа, халкъыбызны саны ёсюп барырга этерге кереклисин айырып айтханды. Абадан тёлуге къайгыра, пенсияланы ёлчмелерин кётюрюно, алагъа дайым да кыоша барынуу, уллайгъан адамланы медицина, социал жумушларын бютюн тынгылы тамамлауу кыйыматлы амалларын табаргъа чакъыргъанды.

Адамларыбызны ырахатлыкъларын бла кыоркхуу-усузулкъларын жалчытыуа да ол энчи эс бургъанды. Аны ююн Россейни тийрелерин, ол санда шахарларын бла эллерин, жангы

технологияланы хайырлануу бла айнытынуу къолгъа алыргъа, ЖКХ-ны иши ачыкъ эмда кыйыматлы болурча, адамларыбызны жумушлары тынгылы тамамланылырга эмда багъа болмазча этерге керекди, дегенди.

Кырал башчы битеу оно-учулануу башламчылыкълардан, алчы ниетледен кыоркъмазгъа, тюрлю-тюрлю тёлюлени келечилерини излемлерине сансыз болмазгъа, сабийли юйорлеге, пенсиячылагъа, инвалидлеге энчи кёзден кыаргъа чакъыргъанды. «Адамланы шахарлары неда эллери къалай болургъа кереклисини юсюнден оюмлары баш магъананы тутаргъа керекдиле», - деп чертгенди Россейни оноучусу.

Жолла бла байламлы проблеманы да Путин кезиюлу керек кётюргенди.

Регионлада ала федеральны илледен эсе осал болгъанларын, жер-жерледе уа жукъгъа жарамагъанларын чертгенди. Жамауат палата Къабарты-Малкъарда жолланы халларын былтырдан бери тинтеди. Бизде да аланы кёбюсю бек тозурагъанды. Аланы жыл сайын бир-эки кере «жамайдыла», аны ююн а халлары тюзелмейди.

Адамланы саулыкъларын сакълауда борчланы туура этип, Президент медицина болушлукъну качествен болушлукъну кётюрюно, ол хар кимге да жетерча этиноу, биринчи звенону къайтарынуу, экологияны игилендируно артыкъда магъаналыгъа санагъанды.

Регионлада культура-билим берюу, музей комплексе кыурау, хар сабий окъурча, тынгылы билим алырча этиу, оноучу кадрланы хазырлауу эмда сайлауу ачыкъ эмда шендюго системасын кыурау, хунерлилеге себеплик этиу, аланы айнытыу, университетлени, илму коллективлени, жетишимли компанияланы болушлукълары бла жаш адамлагъа усталыкъланы сайларгъа болушуу, насыятчылыккыны жайыу, профессионал билим берюно жангыртуу, кырал башчыны оюмуна кёре, социал сфераны культурга эмда билим берюу дегенча магъаналы сфераларын бютюн бийик даражагъа кётюрюрге

себеплик этерикдиле.

Жамауатны тирилиги не магъананы тухтханы юсюнден башха посланиялада да айтылгъанды. Бу жол Россейни Президенти «бюгюнлюкде къайгыра билген адамларыбыз, социал жумушла тамамлагъан НКО-ла уллу борчланы тамамлауа тийишли юлюшлерин кыошханларын» чертгенди. «Инсанларыбызны кыралны ишлерине сансыз болмагъанлары, гражданды тириликтери, дагъыда адеп-къылык, адет-тёре дегенча хазналарыбыз бизни бирикдирдиле, уллу жетишимлеге да кёллендирдиле», - дегенди ол.

Президентни кыралгъа кыоркхуу кыайдан келгенини, жангы сауутланы, Кырым кёпюрюн да юслеринден айтханларына жыйылгъанла барысы да уллу эс буруп тынгылагъандыла. Аны кыой, экранда сауутла кыалай сыналгъанларына окъуна кыарагъандыла. Экспертлени оюмларына кёре, Путинни сёзлери океаны ары жанында кёллени сагъышха кыалдырыргъа эмда кыралыбыз эркинлигин кыорууа-яллыгына тышюндюрюрге керекдиле.

Хазратали БЕРДОВ,
КъМР-ни Жамауат палатасыны председатели

ТУРИЗМ

Туристлени саны танг ёсгенди

Къабарты -Малкъаргъа солурга келгенлени саны арт төрт жылда 75 процентге ёсгенди. КъМР-ни Курортла эм туризм министерствосуну шартларына кёре, былтыр а ол тарих жарым миллионга жете эди. Солугъанланы асламы Минги тауну тийресин жаратадыла. Анда 35-километрлик лыжа трассала бардыла. Аны бла бирге Черем чучурлагъа бла Аушигерни исси сууларына туристле сыйюп барадыла.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

ТАПЛЫКЪ

Жаш юйорлеге – жашау журтла

Май районну Правоуранское элинде «Ленинцы» кооперативде урунганлагъа юйле ишлендиле. Кырулуш молкно эм районну ахчасына бардырыла, деп билдириледи муниципалитетни администрацияны пресс-службасында. Бюгонлюкге уллулукълары 120 квадрат метрге жетген төрт юй ишленгенди. Кырулуш организацияны таматасы Аскер Хамуков айтханыч, журтла битеу керек коммуникацияла бла да жалчытылынырыкъдыла. Бусагъатда аланы башларын жабып бошай турадыла.

«Ленинцы» кооперативни таматасы Владимир Бирдюжа, мюлкде аслам жаш адам урунганын белгилеп, аланы жашуу болумларын игилендирир ююн мындан арысында да жашуу журтла ишленириклерин чертгенди.

Бизни корр.

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Ведомстволаны таматалары борчларын кыалай толтурганларына багъа бичиуню ёлчемлери тохташдырыллыкдыла

Къабарты-Малкъарны Правительствосуну кезиуню фжыйылыуунда аны талай бегимини проектлери бюджелгендиле. Жыйылыугъа Правительствону башчысы **Мусукланы Алий**, аны орунбасарлары **Сергей Говоров** бла **Нина Емузова**, министрстволаны бла ведомстволаны таматалары эм келечилери къатышхандыла.

Сюзоуге битеу да 28 документни ал тексти чыгъарылганды. Аланы кёбюсю ведомстволаны ишлерин игилендириу, тюрлю-тюрлю комиссияланы къауумларын тюрлендириу, жеринден тепдирилмеген мюлкню, ол санда маданият юйлени, спорт объектлени, мехямланы, республиканы иелигинден муниципалитетлеге кёчюрюу бла байламлы эдиле.

Биринчи бегимге - Къабарты-Малкъарны власть толтуруучу органларыны башчылары кеслерини къуллукларыны кыалай толтурганларына багъа беруи системаны къураугъа - Мусукланы Алий энчи эс бургъанды. Аны хайыры бла ол неда бу ведомствону башчысыны жууаплылыгы бютюнда шарт белгиленирин айтты: «Эсигизде болсун, биз аны бла адам кесини къуллугуна кыалай келишгенин кёрлюкбюз. Ол таматалыкъ этген ведомствону ишине угъай, аны кесине багъа берилкиди», - деп чертгенди. Бу ишни башлардан алгъа кёп регионлада сынау бла шагъыреленгенлерин да билдиргенди Мусук улу. Алай дагъыда энтта да анга

къошар неда къоратыр зат бар эсе, жыйылгъанлары аны юсюнден ачыкъ айтыркъа чакъырганды.

КъМР-ни жер эм ырыскы бла байламлы халланы министри **Тимур Ошхунув** билдиргенича, быйыл приватизациягъа талай объектле, ол санда Нальчикде «Родина» кинотеатр, чыгъарыллыкдыла. Дагъыда республиканы иелигинде болгъан бир неча акцияны сатаргъа оную этилгенди. Аланы барындан да 258 миллион сом хайыр тюшюрюрге умут барды.

Дагъыда багъасы он миллион сомдан артыкъ болмагъан объектлени неда мюлкню быллай сюзоуге чыгъара турмай, бир иеликден башхасына кёчюрюуча министерствогъа аллай эркилик берилсе, аны ишинде азыракъ чырмаула болурун да белгилегенди Тимур Ошхунув.

Экономиканы айнытыу министри **Рахайланы Борис** республиканы гитче эмда орта предпринимательствогъа себеплик этиу бла кюрешген организацияларын бирикдирирге умут болгъаныны юсюнден билдиргенди. Ол кёрюзтген проектде Экспорт бла кюрешгенлеге, Жаш тёлю предпринимательствогъа билеклик этиу эмда Инжиниринг араланы, Гарантияла эмда Микрофинансла фондланы бирикдириуню юсюнден айтылады. Аны бла энди Къабарты-Малкъар Республиканы предпринимательлеге себеплик этиу фонду къураллыкды. Бу иш, министр айтханнга кёре, республиканы бюджетини къоранчларын азайтыр умут бла этилгенди.

Урунуу, иш бла жалчытыу эмда социал къоруулау министр **Тюбейланы Альберт** озгъан жылны тёртюнчю

кварталында адамгъа жашау этерге жаруулау ахчаны эм аз ёлчеме 10140 сом болгъанын билдиргенди. Аны аллында квартал бла тенгешдиргенде, ол тёрт процентге азайгъанын да белгилегенди.

Элдеде жашагъанлагъа, ол санда жаш юйюрлеге эмда специалистлеге юй ишлерге неда аны сатып алыркъа деп бериллик ахчаны ёлчеме жашау журтланы бир квадрат метрини рынокда жюрюген багъасына кёре тергеледи. КъМР-ни Правительствосуну башчысыны биринчи орунбасары - эл мюлк министр **Сергей Говоров** билдиргенге кёре, былтыр ол 21,6 минг сом бола эди, бюгюнлюкге уа аны ёлчеме 23,8 минг сомгъа жетгенди. Ол кеси да инфляциягъа кёре тергелгенди. Юлгюге, статистика шартлагъа кёре, бизни республикада жашау журтланы бир квадрат метрини рынокда жюрюген багъасы 22,6 минг сомду.

Алай бла сагъынылган категорияла юй сатып алыркъа неда ишлерге болушлуккъа (битеу да 1400 квадрат метр) деп быйыл 24,2 миллион сом къоратыллыкды. Ахчаны кёп къалмай бары да къыралны бюджетинден берилкиди, алай республика кеси да азмаз (1,7 миллион сом) къошарыкъды.

Айтылгъаныча, кенгешде дагъыда бир неча бегимини проектлери кёрюстюлгендиле, ала бары да къабил этилгендиле.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

КЕНГЕШ

Предпринимательлеге, инвестицияла салыркъа итингенлеге - къолайлы халла къурауаргъа

Къабарты-Малкъарны Башчысында Инвестицияла эм предпринимательство жаны бла Советни кенгешинде республикада бизнес бла кюрешюуге эмда инвестицияла этиуге тап онгла къурауну юсюнден сёлешингенди. Жыйылыугъа экономиканы айнытыуну министри **Рахайланы Борис**, КъМР-ни къырал кенгешчиси **Натби Бозиев**, министрстволаны, ведомстволаны, жер-жерли администрацияланы таматалары бла келечилери къатышхан эдиле.

Биринчиден, Советни алгъынны кенгешлеринде берилген протокол буйрукъланы толтуруу шёндю не халда болгъаныны, бу ишде къаллай кемчиликле бла тыйгъычла ачыкъланганыны юсюнден айтылганды. Советни келечиси - «КъМР-ни айнытыуну корпорациясы» акционер обществоуну башчысыны орунбасары **Анзор Тутуков** билдиргенге кёре, берилген буйрукъланы асламысын толтурууда кемчиликле кёп жокъдула. Алай аладан эм магъаналысы - Нальчикдеги «Гидрометаллург» заводну Прохладна районнга кёчюрюу тамамланмагъанды.

«Аны сылтауу бу проектге къатышхан «Каббалквольфрам» акцияны кесини борчларын тийишлисича толтурмагъаны бла байламлыды», - деп къошханды докладчы. Кыалай-алай болса да, иш аз-аздан алгъа барады. Бюгюнлюкге жангы завод къураллык жер белгиленгенди, аны тегереги да чекленгенди.

Регионлада толтуруучу власть органланы бизнес бла кюрешюуге эмда инвестицияла этерге кюрешлеге тап онгла къурауаргъа кёллендирирча эмда бу жаны бла болумну шарт билдирча

бизни къыралда талай жыл алгъа тийишли программа бардырылып башланган эди. Анга кёре, регионлада энчи кёрюмдюле белгиленди. Ала ол неда бу сферада болумну, ол санда жетишилмеги эмда кемчиликлени ачыкълайдыла.

Рахайланы Борис айтханнга кёре, Къабарты-Малкъарда болум онеки кёрюмдюге кёре сюзюледди. Бирлери, сёз ючюн, «газ сетлеге къошулуу» неда «таза суу бла жалчытыу эм кир сууланы кетериу» дегенлери, былтыр толусунлай тамам этилгендиле. Кадастр эсепге салыу - 77, иеликге эркинликни регистрация этиу - 92, контроль-надзор иш - 90, гитче эмда орта предпринимательствогъа себеплик этиу да 90 процентге толтурулгандыла.

Саулай алып айтханда, аланы эм

къалгъанларыны да орталыкъ кёрюмдюсю 93 процентге жетгенди. Сёз ючюн, битеу къыралда ол андан тёрт процентге артка къалады. «Хау, ол бир жаны бла кёллендиреди, алай дагъыда энтта да ёсер амалла болгъанларын, онларыбыз толусунлай хайырланымгаанларын да кёрюзтеди», - деп белгилегенди докладчы. Кёп болмай Россейде «Проектлени фабрикасы» деген программа бардырылып башланганын да билдиргенди Рахай улу. Анга кёре, инвестиция проектлеге къырал болушлукъну, аланы энчиликлерине кёре берип башларгъа умут барды.

Республикада бардырыла турган неда планда болгъан инвестиция проектлеге «Бир терезе» деген мадар бла себеплик этиу кыалай къурауаргъаны юсюнден Анзор Тутуков айтханды. Ол

билдиргенге кёре, былтыр «КъМР-ни айнытыуну корпорациясына» онбеш заявка берилгенди. Аланы юсю бла этилик инвестицияланы ёлчеме кёп къалмай 8,7 миллиард сом болады. Аны хайырындан минг чакълы ишчи жер къураллыкды. Проектлени асламысы промышленность, туризм эмда эл мюлк бла байламлыдыла.

Быйыл тамамланыллыкъланы багъасы уа 1,585 миллиард сомгъа жетгенди. Ол санда къыралны эмда республиканы бюджетлеринден 500 миллион эм 37 миллион сом къошулуккъу. Кыалгъан ахчаны уа проектлени жарашдыргъанла кеслери берилкидиле. Ол да 156 адамны иш бла жалчытыркъа себеплик этеркиди.

Анзор Тутуков «Шимал Кавказын айнытыуну корпорациясында» ача себеплик излер умут бла бары да юч миллиард сом тургъан тогъуз проект хазыр этилгенди. «Алай ала быйыл угъай, келир жыл къолгъа алынырыкъдыла. Корпорация алагъа 1,4 миллиард сом багъасы болушлукъ этеркиди. Аны хайырындан 711 жангы ишчи жер къураллыкды», - дегенди ол.

Рахайланы Борис инвестиция проектлеге себеп болуугъа улуу кёллюкге жер болмазгъа кереклисин чертгенди. «Бу иш не къадар тынгалы этилсе, келир жылны эсеплери да ол къадар иги болуукъдула», - деп къошханды ол. Сора предпринимательлени эмда ведомстволаны бла жер-жерли администрацияланы башчыларына айланyp, аланы тиррек болуугъа, бегирек къармашыркъа чакъырганды.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Жолоочулук

Жюрегим сени блады, мени Къыргызстаным!

Оночжыллык сюрюнден сора малкърлыла ёз жерлерине къайтхандыла, алай бюгюн да биз огъурлу, таза жюрекли къарындашларыбызны, эгечлери бизни – къазахлыланы, къыргызлыланы, узбеклидени – эсибиде тутханлай турабыз. Алтымыш жылдан артык заман озгъандан сора Бишкек шахарны (Фрунзе) жангыдан жокъларга насыбым тутханды.

Чингиз Айтматов атлы халкъла аралы фонд быйыл февральда жазычуноу 90-жыллыгына жораланган чыгъармачылык ингирге къатышырга мени да чакъырганды. Ол ишге аталган жыйлыула эки демениги инсанни – жазычу Чингиз Айтматовну эмда поэт Къулийланы Къайсынны шухълукларын эсгерюуден, алаи хурметлеуден башлангандыла. Эки акъылманны магъаналы даталарын бирге белгилерге оноу этилгенди.

Елдар Айтматов Къулийланы Элизатны саугалайды.

Бишкекге жерлешим «Содружество» ММОО-ну толтуруучу директору Алииланы Магомед бла келгенбиз. Къонакъбайла бизге бек жылы тюбегенди, аланы араларында, Къазахстанда туууп, Къыргызстанда ишлеген ингушлу жаш Тамерлан Богатырёв да болганды.

Чингизни юй бийчеси Марияга төрт күндөн боллук къууанчы жыйлыгыга дери мени келгеними билдирмей турурга оноу этген эдиле. Алай артта уа, къууанчымы, ол акъылны къоюп, бизни алгъадан окъуна тюбешдиргер деп, полициячыла сакълагъан бийик хуна бла чекленген резиденцияга (Айтматовну музейи да андады) элтедиле. Бир атлы проспек да алайдан узакъ туюлду.

Мария бла кыты къычакълашып, насып кёз жашларыбызны букъуралмай, келге дери сюелдик. Юйор башчыларыбыз сау заманлада биз терк-терк тюбешуочу эдик. Къууанчыбыз чексиз, бир бирибизден тансыгыбызны алалмай турдукъ. Жарсыуга, Ширин Чингизовнаны кёралмадым. Ол Англияда жашаган эгечи Чолпонга къонакъга кетип эди. Алай эсимде турган, энди уа жетген эр киши, тюз атасына ушаган Елдарны, аны ариу Сабирасын, аланы школчу жашчыклары Сулейманы

кёрдюм. Бираздан а ол күн жаланда жыйырма күнчюго толган Чингизни туудукъчугу Эриканы да бердиде къолума. Тамерлан Богатырёв тохтамай бизни суратха тюшюргенлей турду.

Ол кезиуде Алыкул Осмонов атлы миллет библиотекеда да болгъанма. Ол Къайсынны иги шуху эди. Ызы бла бизни къарачайлыланы «Ата-Журт» халкъла аралы ассоциацияларына элтгенди. Анга башчылыкны Къыргызда сыйы-намысы жюрюген Шидакъланы Зукура этеди.

Артдаракъда уа Къулийланы Къайсын атлы орамны да жокъладыкъ. Анда юйледен бирини иеси бизни кёрюп эшикке чыкъланында, сен Къулий улуно юсюнден эшит-генмисе деп сордукъ. Соруюбуз аны кёлюне тийгени билдирди, ол бизге къыргызлыланы кършы шуху Къайсын-акъланы юсюнден кеп хапар айтды. Резиденцияга къайтханыбыздан сора уа келге дери бийик ариу тереклеге сюйюноуп къарап турдум, Чингиз Торекулович олтуруучу шинтикде чёгюп, жазычуноу чыгъармаларына кере хазыранган скульптуралага акъылымы бёлүп сагышландым.

Демениги закыйни аламат музейинде съёмка этерге Онг болмады, аппаратурага жарыкълыкъ жетмей эди. Терезе жабыуланы ачып тюшюрге да кюрешдик, алай, жарсыуга, ол да бу жаны бла артык амал туюл эди. Мария мени миллет ресторан комплексни кёрюзюрге элтирге хазыранган кезиуде культура араны сакълауучусу андагы къыйматланы – кабинетни, библиотеكانы, жукъланган отуону, саугаланы, суратланы – кёрюзюрге ашыга эди. Ала уа алай кеп эдиле!

Шаркъ төрелени халында жарашдырылган алаша хант къанганы артында (санда) чай да ичдик, эсгерюлерибизге да берилдик. Елдар а мени келгениме анасыны кёлүн кётюргенине алай къууана эди. Мени къалай къууанганымы уа анылагъан болурамы?! Экинчи ата журтуму хауасы, анда болган ахшы тюрлениуле, огъурлу адамлары къалай хычуун кёрюне эдиле. Тёгергимде адамла да кеслерин алай жюрюте эдиле, мени келгениме алага бир улуу насып, бир улуу сауга болгъанча. Ол жылыулык, жарыкълыгъ а, сёзсюз, унутулмазлык затды.

Телевидение, радио, газетле – интервьюны ызындан интервью, соруюланы ызындан соруула. Жаш тёлду Къулийланы Къайсынны чыгъармачылыгын билгени бек сейирсиндирди. Мен а закый поэт къыргыз жазычуланы чыгъармаларын орус тилге кёчюрю ишге къалай бир къыйын салганыны юсюнден хапарлагъанма. Кепле билмейдиле Айтматов биринчи хапарларын Къулий улуга окъурга келтиргенин. Ол анга мени устазым дечю эди.

«**Ата-Бейит**» комплексге баргъланыбызны да кыйгъанды десем, керти сёз боллукъды. Аны сюеу Чингиз Айтматовну оюму эди. Ол отузунчу жыллада репрессиялада жоюлгъанлагъа жораланып ишленгенди, анда илишанга салынган адамланы ёлюклери асыралыдыла. Эсертмени тийресинде айтып айталмазча улуу мудахлык жюрегинге туюреледи. Анда къыйын эм сейир къадарлы инсан – Торекул Айтматов да асыралыды, аны жашы – жер жоюзюн кесини фахмусу бла бийлеген жазычу, бизни къарындашыбыз Чингиз да

Мария Айтматова бла Къулийланы Элизат.

ёмюрлюк тынчлыгын тапханды.

Эки кършы тенгни чыгъармачылык ингирлери 15 февральда «Фрунзе» деген даражалы ресторанда къуралганды. Сахнада артистле, студентле Айтматовну, Къулий улуно чыгъармаларындан монологланы айтхандыла эмда назмуларын окъугъандыла. Демениги тюрк Чынгызга, Къыргызда жазычуноу сыйын кётюрюп алай айтадыла, аталган жырла эшитилгенди, видеороликке кёрюзюлгенди, аслам эсгерюле да болгъандыла.

Ингирге жыйылгъанлары араларында Францияны посолу, аны юй бийчеси да болгъандыла. Айтматовну ортанчы жашы Аскар бла да танышанымы айта кетерге излейме. Малкърлы закыйни 100-жыллыгына атап Ахмат Къайсыннович бла мен бирге чыгъарган киталларыбызны анга саугага бергенме.

Ол жарык ингирде билмей тургъанлай дагыда бир къууанчы иш болганды. Закый жазычуноу жашы башчылык этген Чингиз Айтматов атлы халкъла аралы фонд мени «Гражданин мира» деген сыйлы атха тийишли кёргенди. Ол даража биринчи кере белгиле спортчу Хабиб Нурмагомедовха берилгенди, экинчи кере уа дипломну мен алдым. Алай сый-хурметлери ючюн шухларыма ыразылыгъымы сёзле бла айтып билдиралмайма.

Ахырында эгечим Мария эм жанымча сюйген Елдар бизни ресторанда сыйламай жиберирге унамадыла. Эрттеникде Алииланы Магомед, мен да багъалы адамларыбызга, жуукъларыбызга сау къалыгъыз дедик. Ёз журтума, ююсеген Къабаргы-Малкърыма, къайтханма, алай бюгюн да жюрегим къонакны сюйген жарыкъ Къыргызстандады.

Бу күнледе «Тюркской» Бишкекде Къулийланы Къайсын туугъаны 100 жыл толгъанын белгилегенди. Ары да чакъырган эдиле, жарсыуга, баралмадым. Закыйни эсперинде тутуп, сау дунияга аты айтылган талуноу хурметлегенлери ючюн ыразылыгъымы билдирген къагъытны къызы саламым бла бирге ары ашырганма.

Жылны ахырында Къыргызстанда Чингиз Айтматовну 90-жыллыгын белгилеу бла байламлы тюбешуле къураллыкдыла. Мени алгъадан окъуна чакъыргъандыла. Насыбым тутса эмда Аллах буюрса, байрамга къатышырга къарындашларыбызны жарыкъ журтларына жангыдан къайтыр умутлума.

КЪУЛИЙЛАНЫ ЭЛИЗАТ,
КЪМР-ни сыйлы артисткасы.

ЭКСКУРСИЯ

Ата-бабаларыны жерини таза хауасын солудула

Ташлы-Таланы окъуучулары Огъары Малкърда къонакъда болгъандыла, ата-бабалары жашаган жерлени кёргенди, деп билдиргенди бизге Черек районну пресс – службасыны башчысы Бёзюланы Залина. Совет Союзну Жигити Умайлану Мухажирни эсертмесини къатында къонакълагъа Черек районну администрациясында ишни къурау жаны бла бёлюмно башчысы Байсыланы Харун тюбегенди. Ол халкъыбызны махтаулу уланыны жашаууну, Улуу Ата журт урушну кезиуде этген батырлыгъыны юсюнден да тынгылы хапар айтханды. Андан сора барысы да эски эллени кере баргъандыла.

Школчула озгъан, шёндюноу эм келир заманланы юслеринден къонакъбайла кеп сейирлик шартла билдиргенлери ючюн жюрек ыразылыкларын айтхандыла. Огъары Малкърга жолоочулукъну Ташлы-Таланы администрациясыны башчысы Токъуиланы Борис, маданият юйно директору Гузиланы Тахир, ана тилден бла литературадан устаз Гузиланы Аминат къурагъандыла.

Ташлы-Тала 1928 жылда къуралганды. Ары огъары малкърлыла кёчюночю, ол Темиркановский деген атны жюрютгенди.

М.АДИЛОВА.

СУРАТДА: ташлыталачыла бла малкърлыла.

Фестиваль

Бу кюнде Доммайда «Къарачай бичакъ» деген аты бла миллет сауут этген усталаны фестивальлары болгъанды. Бизден ары баргъанладан бири республикада, андан тышында да белгили бичакъчы Къарчаланы Мухадинди. Бююннюгю ушакъ негерибиз да олду.

– Мухадин, бу ары кыуанчы ким къурагъанды?

– Бек биринчиден, фестиваль Ата журтну къоруулаучуну кюнюне аталгъанды. Аны энчи белгилерге керекди. Къурагъанла уа Къарачай шахарны администрациясы, «Эски Доммай» турист комплекс, сора «Ножъ» деген клубу, Алийланы Умар аты Къарачай-Черкес къырал университети, жаш тѳлюбюзю айныууна себеплик этген «Эльбрусойд» фонд эдиле.

– Ары къатышханланы юслеринден да айтсанг эди.

гъан эдим – таулу эр кишини не заманда да бел бауна тагъылып, биргесине болуучу «жан кезлик», ной турмушда хайырланылгъан орта, малны юлюш этген заманда керек уллуракъ бичакъланы. Не десенг да биз малчы, уучу халкъбыз. Бурун заманда кенчек кийген сабийле бичакъ журютюп башлагъандыла. Аны суукъ сауутха санамагъандыла бизни атабабаларыбыз. Аны бла хата этерге да излемегендиле биреуленнге. Керек жерде халал жумушлагъа

бла Къарчаланы Рашидни сагъыныргъа керекди.

– Бирси жашла уа не бла къуандыргъандыла кѳрмючге келгенлени?

– Бизни миллетде журюген кѳп тюрлю бичакълары, аланы арасында бек омакълары да бар эди, Къамала, къылычла келтирген эдиле.

– Башха халкъланы сауутлары бла тенгешдиргенде, таулу бичакъланы энчиликлери недеди?

– Аланы кѳп тюрлю ишни юсонде хайырланадыла. Бизде жашау

«Бизде бичакъ суукъ сауутха саналмагъанды, ол кеси да халал жумушлага хайырлангъанды»

– Москвадан, Ставрополь крайдан, Къабарты-Малкъардан, Къарачай-Черкесден, Россейни башха жерлеринден да элгиле жууукъ уста келген эдиле. Бизден белгили бичакъчыла Бачиланы Хамзат, Курданланы Рашид, Бабаланы Ханай, Ботталаны Алий, Къайгырмазланы Элдар эм бу усталыкны жолуна энди тургъан бир къауум жаш баргъанбыз.

– Сен бичакъланы тюрлю-тюрлюлерин этичюносе. Ары къайсыларын элдинг?

– Мен юч тюрлюсюн алып бар-

хайырлангъандыла.

– Болсада суукъ сауутха саналады бичакъ, аны этерге къыралдан эркинлик да керек болуур?

– Близ къарачай-малкъар жолючле, бичакъла, къамала, уллу бичакъла (шашкала) этер эркинликни 2006 жылда алгъанбыз толусунлай, сау эки жыл айланым. Ол ишге кѳп адамны къыйыны киргенди. Аха бла болушхана да болгъандыла баргъан-келгенде, башха чурулмагъа да. Бу жаны бла Къабардокъланы Жагъафарны

бир заманда да болмагъанды жентил. Таулу бичакъ къаты, ишчи, журютюрге да тынч болургъа керекди. Анда артык омакълык азды. Сапларын – мюйюзден, къынларын да агъачдан этип, тери бла тышлагъандыла. Аланы дагъыда ал жанлары тешик болгъанды, хауа кире турурча. Тазаларгъа да алай тапды. Кертиди, бусагъатда къарачайлы жашла къынланы чабакъ куйругъуча этедиле.

– Бичакъланы былай къырал биригиу чыгъаргъан жер а бармыды?

– Таулу бичакъны журютюрге тынчылыгы, къолгъа тап жарашханы ючюн кѳпле журютюдиле. Бизден сора да, башха жерледе, сѳз ючюн, Москвада, Нижний Новгородда, Дагъыстанда, Кизляр шахарда да чыгъарадыла. Асламысында уа кесибизни усталарыбыз этедиле.

– Жаратхан затынгы сатып алыр онг а бармы эди анда?

– Болмай а. Доммайны къонакълары, ол жерде жашагъанла да жанлары суйген затланы алгъандыла. Сапарыш этгенле да

кѳп эдиле.

– Дагъыда фестивалда эс бурурча не бар эди?

– Халкъ прикладной искусствону не тюрлюсю да: художниклени суратлары, сѳз ючюн, Маршен-кууланы Русланы ишлери, юмюшден, алтындан хазырлангъан жасау затла, керамикадан, агъачдан, кийизден этилген ишле, къарачай-малкъар миллет кийимле, жаулукъла. Миллет белгиси болгъан саугъагъа алырча затланы

ни къолларындан сертификатла алгъандыла.

– Мухадин, бу байрам тѳрели боллукъ болурму, къалай оюм этесе?

– Анда, мында да кезиу-кезиу этерге деп, аллай муратыбыз барды. Быллай ишлени юслери бла кѳп миллетлени келечилери тюбешедиле. Алагъа бетден-бетге къарар, бир бирге тынгылар, бир бирни ангылар онг чыгъады. Баям, анда да барды магъана.

– Сау бол, Мухадин. Этген ишинден къуан!

Ушакъны МУСУКАЛАНЫ
Сакнат бардыргъанды.
Суратла КЪАРЧАЛАНЫ
Мухадиндиле.

Журтубуз

Жырлай-жырлай уллу черекге ашыгъадыла

Холам-Бызынгы тары бла бара, Къара – Суудан эки-юч къычырым этгенлей, жолну онг жанында бир алапат, ариу жер барды. Бийик къаяны ичинден, аны кѳп жерин тешип, ууакъ-ууакъ суучукъла чыгъадыла. Ала барысы да, бир шоржагъа жыйылышып, шыбырдай-шыбырдай, жырлай-жырлай уллу черекге ашыгъадыла.

Алайтын этген жолуучу, малчы тохтап, ол сейирликке къарар, къол-бет жууар, суусабын да къандырыр, бироз солугъан да этер. Сора жолуна тебирер. Бирде уа алайда намаз эте тургъан акъсакъланы кѳрюрсе, къыбыла таба

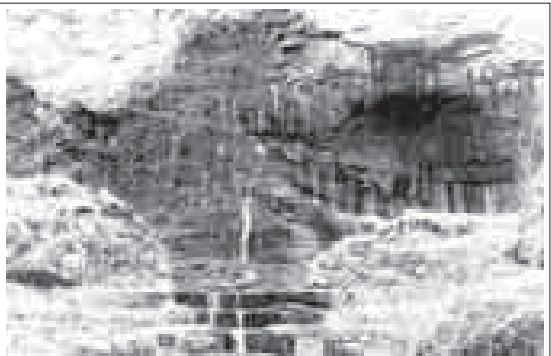
бурулуп, къаяладан, ташладан ариу суула чагъарып, суусабыныбызны къандыргъан, къудуретни, табийгъатны жаратхан сыйлы Аллаха шукур эте кетер.

Бу алапат жерге ѳмюрледен бери да таулула Тыжынты дейдиле. Анга алай къая тешикледен ууакъ суу шорхачыкъла чыкъгъанлары ючюн айтадыла. Узакъ жерледен бу тийрелеге келе тургъан жолуучула уа Къыз жилимукъла дегендиле. Анга бироз къарай кѳксенг, кертиси бла да саркъгъан чокъуракъ суучукъла мудах къызны кѳз жашларына ушайдыла.

Ким биледи алай эсе да? Къая

къызны жилимукълары уа болурламы ала? Солунг-онгунг – бийик, тик къаяла. Арасы уа тар жерчик. Эки къая ортасында Холам-Бызынгы череги бла, жолу. Къа-тыракъ сѳлешсенг, Къая къызы жууап къайтарады. Аны тауушу тѳппеле тузагъындан катланым-катланым эшитиледи.

Мен да алайда бироз сюелдим. Кѳп къарадым къая ичинден чыкъгъан суулагъа. Ала зынгырдай-зынгырдай бир ызгъа жыйылып уллу черекге къошуладыла. Сора аны биргесине узакъ ѳзенлеге кетедиле. Бир кюн, бир жыл угъай, ѳмюрледен бери.

Къош ууучума алдым. Уртладым. Сора сени атынгы айтып, Къая къызы бла халпарлашдым. Мен да кетдим ызыма. Журтубузу тамашалыгъындан уллу за-

уукълукъ алдым. Шукур болсун, бу ариулукъну бизге саугъа этген сыйлы Аллаха!

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

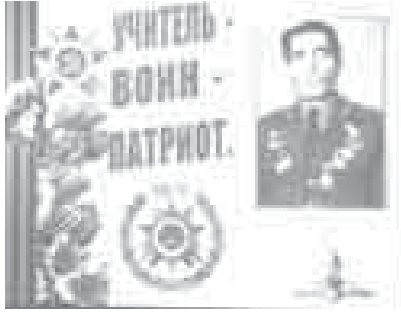
Белгилеу

Көпге дерди эсте кьаллык жолугуу

Бу күндө Бабуентни 2-чи номерли кадет-школ интернаттында Ата журт урушка кьатышхан, уруунда да жигерлигин кьөгүзгөн Бэюланы Шохайны жашы Магометге жораланган түбөшү болганды деп билдиреди Чекер районну администрациясыны пресс-службасында. Анга аны жуууклары, биргемине көп жылланы ишлегенле, эллилери да келгендиле эмда аны огурлу сөзле бла эсте тюркөргөндиле.

Бэюланы Магомет бу элде көп жылланы школда устаз болуп ишлегенди. РСФСР-ни Билим беруу министрствосуна «За отличие» деген белгисин да ол өхтөмлөнүп жүрөгөнди. Урушта этген жигитлиги ючюн Кьызыл Жулдузну орденни, көп майдалла бла да саяуаланганды.

Кадетле анга атап назмула окугандыла, аскер жырла айтхандыла. Бу түбөшү көплени эслеринде кьаллыкды, бютүнда бег а

кадетлени. Кьалай-алай десек да, Ата журтха, миллетинге сыйкемликке, кертичиликке быллай адамланы юлгюсонде юйретирге боллукьду. Андан сора да, мынга ушаган түбөшүлени хайырында өсүп келген тёлю озган ишлени да биледи. Не десек да, хар ветеран – ол тарыхды. Аланы танырга, Улуу Ата журт урушну кезиунде Хорламны чекиз кьыйынлыкь бла келтиргенлерин унутмазга борчлубуз.

М. АДИЛОВА.

БРИФИНГ

Хыйлачыланы ыргакъларына тюркөмөзча

КьМР-де Ич ишлени министрствосунда асламлы информация органланы келечилери бла түбөшү болганды. Анда Уголовный розыкь управленианы бёлююню башчысы орунбасары полицияны подполковниги Рашид Лавренович журналистлени эслерин Кьабарты-Малкьарны жеринде хыйлачыланы хаталары жетгенлени саны өсгөнине бургьанды. Ала башхаланы ахчаларын кьолгга этер ючюн, жангы амалла табадыла, ол санда телефонланы, Интернетни, мобил банкниги да хайырланадыла, дегенди.

тюркөмөзча.

«Аманлыкьчыла, деп чертгенди Лавренович, бек алгга кьарт улайгьанланы излейдиле, аланы алдайдыла. Болсада халкын жумушларын толтуруу, сатыу-алуу бла кюрөшгөн фирмалада ишлегенле, аланы оючулары да аланы ауларына

Полицияны подполковниги аллай кезиунде адамла кеслерин кьалай жүрөгөн тийиш болганларын да эсгертгенди. Бек алгга гузабасыз, абызырамай, кьоркьмай, соруула берирге, жууук адамла гга сөлеширге тийишлиди.

«Россейли банк учреждениала картаны паролон соруурга, телефон бла бир тюрлю операция бардырырга борчлу тюрлюлду. Аллай шарт болган эсе уа, олсагьат банкны клиентле бла ишлеген службасына сөлеширге керекди», - дегенди ол.

Танымаган адамла гга карталаны бла банк счётланы шартларын билдирге, ахчаны өтдюрюрге жарамайды, сизге айтылган затланы керти болганларын бла кьалганларын билдирге кюрөшигиз, деп кьошханды министрствону келечи. Рашид Лавренович телефон эмда Интернет бла этилинген хыйла ишлени артыкьда көп жайылган тюрлюлерин да тюрэ этгенди, аладан сакьлануу амалларына да юйретгенди.

КьМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Спорт

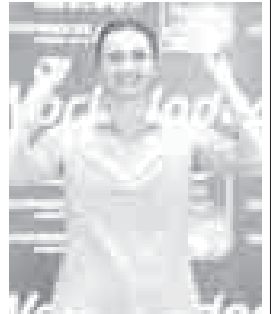
Бир бири ызындан хорламла

Проходнадан атлетчи Мария Ласицкене (Кучина) арт кезиунде бир бири ызындан талай эришиунде хорлагьанды. «Коперники кубогунда» - ол «алтын» алгьанды, бу аны 36-чы жетишимиди.

Анда Мария 2 метрге секиргенди. Сора ол бийкликни 2,05 метрге кетюрюрлерин тилегенди, алай болалмагьанды. Бу эришиунде экинчи жерге украинли Юлия Левченко, ючюнчюге уа шведиялы Эрика Кинси чыкьгьандыла. Ала Мариядан иги да азгга секиргенлерин да белгилерчады.

Ызы бла Кучина Россейни чемпионатында да кьытханды, кьырал даражалы эришиунде ол аны тюртюнчю хорламыды. Кьыш турну кьууанчлы халда ачылуунда Мария эм иги спортчугга, аны тренери Геннадий Габрилян а эм иги тренере да саналгьандыла.

Эсигизге салайкьк: 2016 жылдан башлап спортчу кьатышхан сынашларында «алтынны» алмай кьыймайды. Шотландияда дуния турну

ахыр турниринде да алай болгьанды. Анда проходначы атлетчи, 1,95 метрге секирип, биринчи болгьанды.

Жарсыугга, юч кере да ол 2 метри алалмагьанды. Энди Ласицкене Бирмингемдеги эришиунге хазырланады, деп билдиргенди КьМР-ни Спорт министрствосуна пресс-службасында.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ
Зульфия.

Пенсия фонда

Аналыкь капитал

не затлагга кьоратылады

2017 жылда республикада жашаган 5005 юйюрге аналыкь капитал берилгенди. Бу программа ишлеп башлагьанлы уа сертификатны алырга сыйгенлерин 62678 адам билдиргенди.

Юйюрлени асламысы – 98,8 проценти - капиталны жашау-турмуш болумларын игилендириуге хайырлангьандыла. Ол а 42214 юйюр болады. Аладан 23268-си ол мурат бла алган кредитлерин толусунлай неда бир кесегин тёлөгендиле.

18946-сы уа турмушларин борча кирмей игилендирилди. 520-сы ахчаны сабийлени окутуугга кьоратхандыла эмда алты юйюр капиталны

ананы боллукь пенсиясына кьыйгьандыла. Ахчаны сакьат балаланы социал адаптацияларына жоюно юсонден а алыкьга заявленила келмегендиле.

2018 жылны биринчи январьдан башлап кьолайлары аз юйюрге аналыкь капиталдан хар айдан аз-аз алыргга да боллукьдула. Алай бу амалны хайырлань ючюн, сабий быйлыны 1 январьдан сора тууаргга, сора юйюрню файдасы жашау этерге жетерик эм аз ахчаны өлчөмини 1,5-ден аз болургга керекди. Аналыкь капиталны берууну болжалы 2021 жылны 31 декабрине дерди созулгьанды.

Сертификатны себеплиги бла –

льготалы ипотека

2018-2022 жыллада юйюрге аналыкь капиталны алыргга эркинлик берген сабий тууса, ол турмуш болумларын игилендирге кредитни льготалы амалла бла алалыкьды, анга ипотека энчи процентле бла берилдикди. Аны хайырлань ючюн балагга юч жыл толугуну сакьларгга керек тюрлюлду.

Льгота кредит аналыкь капитал бла тюрюней байламлы болмада да, ол кьыралны жанындан сабийлери болган юйюрлеге уллу себепликди.

Быллай ипотека бюгюнлюкде 6 процентге бериледи. Ол ахчага көп кьатлы юйде фатар неда жер участкысы бла юй алыргга, тийишли юлюш кьошуп кьурулушка кьатышыргга да жарайды. Ол мурат бла алгга алынган кредитлени тёлөрге да боллукьду.

Аналыкь капиталны өлчөми тюрленмегенди, 453 миң сомду, деп эсгертгендиле РФ-ни Пенсия фондуну республикада бёлюмонден.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Билдириу

Байрам концертге чакьырабыз

КьМР-ни Культура министрствосу Ротсей Федерацияны Миллет гвардиясыны аскерленин жыр-төссе академияны ансамбли Тишируланы халкыла аралы кюноне аталган концерти 7 мартда Музыкалы театрда бардырылыгыны, ол 18 сагьат 30 минутта башланыргыны юсонден билдиреди.

Саулуку

Иги жукьлагьан иги ишлейди

Ритмлени бузмагьыз

Кьысха-кьысха жукьудан тоймай кьылы, бютүнда жукьусузулкь – адамланы ише жаралуукьларын энисгерек тюрюредди, не бла кюрөшгенигизге да кьырамай. Тохтамаган арыганлыкь, эсни кьарысуз болуу, аурукьунуу жангыз да профессионал борчланы кьагьгалуу толтуруугга угьай, толу жашаргга окууна кьыймайдыла.

Жукьуну бузулууну сылтаулары асламдыла. Алай бири уа бусагьатда кимге да баямды. Ол а – компьютерни, мобил телефонну, телевизорну тохтамай хайырлань ючюн мыйьызыны информация бла артыкь жокьлөуду.

«Айхай да, жукьусузулкьну сылтауларын тинтирге керекди, – дейди Москва областьны битеу практика врачланы ассоциациясыны правленини председатели Сергей ЧУДАКОВ. Адам улуну, докторланы кьачан да биоритмле инсаннга кьалай татыгьанларын билдирге итиндиле».

«Энци эмда социал ритмлени сьындырыу, эрттөк болса да, бузууну чыгарады, чархда жукьусузулкьну юсю бла кьыйын ауруулагга келтиредди, – дейди Биринчи медицина университетни кафедрасыны профессору Алексей ДАНИЛОВ. – Иги, толу жукьу – эм кючло дарманди».

Кьолайсыз хыйсапла

Жукьусузулкьну ахырлары кеслерин көп сакьлатмазла – нервалагга заран тюрюш, кьанны басыуну ушангысызлыгы, диабетни айныууна кьоркьуулукь. Иммуна система гга да хата тюрюшеркиди. Адамны психика сезимлери да тюрлендиле. Ол женил, кьайгычы, жарашьусуз болады.

«Аллай ише чыкьса уа, андан да аманды, – дейди башында сагьынылган вузну кафедра-сыны таматасы Михаил ПОЛУЭКТОВ. – Башха кнопканы басдын – поезд ары бармады, самолет заманында учмады».

Бизни чархыбызда жукьу ючюн мелатонин жуууплыды. Аны баш борчу – жукьуну тюртөтүдү. Алай сагьынылган веществуно чыгьаруу жыл саннга көрө мычыйды. Аны себепли улайгьан-ланы жукьусу учьарады, тынгьысызды. Айтылган затха кече ишлеу, кюнню халы да кьошуладыла.

Бир-бирде биз кесибиз да проблеманы теренге иебиз. Кече арасында жатабыз, саулукулду жукьу 23 сагьатдан эрттенликде 6-гга дерди болгьанын биле турганлай. Андан сора да, мелатонин толу кьырангылыкьда жарашдырыла-ды. Биз а кечеге лампаны хайырланабыз, терезе жабыуланы тартып жапмайбыз. Битеу ингирни жарыкь мониторингы, компьютерлени, планшетлени кьатында өтдюрөбиз. Кечеледе артыкь жарыкьлыкь мыйьызыгга эсгерилген веществуно чыгьарыргга кьыймайды. Алай бла мардалы жукьуну буздады.

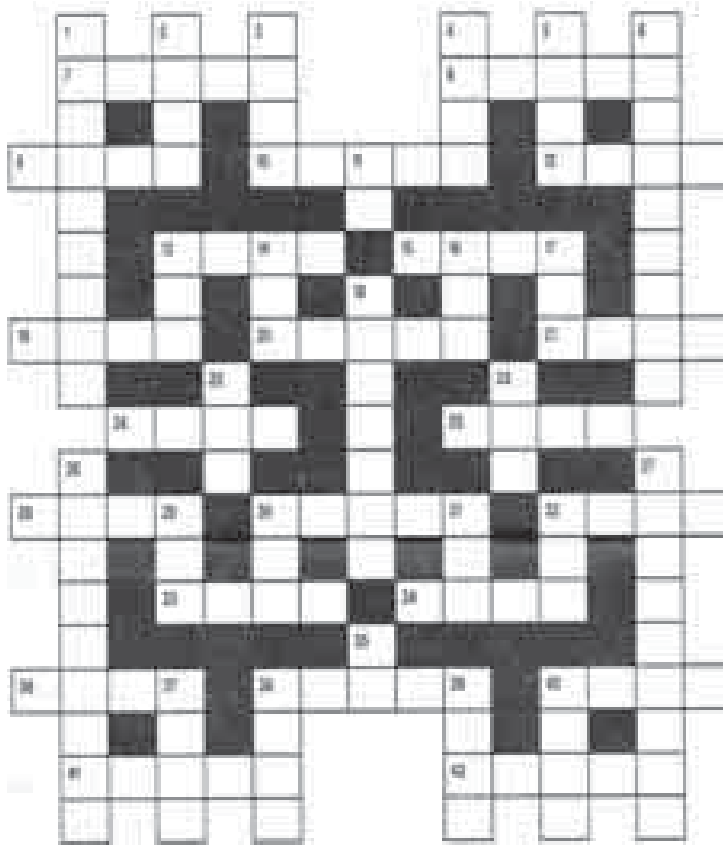
Чархыбызда мелатонин жетмегени бла чархыбыз кеси жетишпалмай эсе, болушлукьга аны препаратлары келирле, сёз ючюн, МЕЛАРИТМ, – дейди Полуэктв. – Стресс кьозгьаган кьыйын жукьусузда уа терк татыган амалла буурдыла. Шёндююг эмда кьоркьусузулкь мадар буду: Респип огьесе Валокордин-Доксиламин. Ол терк жукьулап кьылууну жалчытады, жукьуну узунлугуну бла кьагьгалуу кетюрөди. Алай бла, кече уянай, тынч солурукьсуз.

Илья РОСТОВЦЕВ,
«Аргументы и факты» газет.

СЭЗБЕР

ЭНИНЕ: 7. Таулу ичги. 8. Тин байлыкь. 9. Боза. 10. Тэртюнчю жылына кирген кьой. 12. Дин адамыны насийхаты. 13. Кьыш улоу. 15. Ариу сёз жюрекке алай болады. 19. Дуния башында бек акьыллы жан. 20. Тылыдан этилген аш. 21. Аллаи затны ашаргьа жарамайды. 24. Халкьны энчилиги. 25. Орман. 28. Эпосну батыры. 30. Атны тюрлюсю. 32. Бахчагьа суу келген тар жер, Азияда кеп хайырланылады. 33. Жаш. 34. Тар тау жоллада дыфла. 36. Кимге да керек зат. 38. Кьаугьа. 40. Азияда жырчы. 41. Сабийге жети кюн болгьанни кечеси. 42. Калек ахча.

ЕРЕСИНЕ: 1. Малны башын аурутхан юлкю. 2. Сырт сюек. 3. Ол тюз этилмегенден кепле кьуралмайдыла. 4. Мирзеу. 5. Кьан жууукь. 6. Чалгьычыла аллайла болуучудула. 11. Таулуну сийген хайыуаны. 13. Гитче кьызыл кегетли терек. 14. Ат тугьындан тюшгенлей, насып келтириучю зат. 16. Ахча. 17. Аллаи журту кьуруду дейдиле. 18. Семенланы Сьымайылны бек узун жыры. 22. Кьоншула бла ара. 23. Азияда намьыс тийишли таматагьа айтадыла алай. 26. Кеп селешуи. 27. Не иште да ол игиди. 29. Таулу сийген. 30. Орта. 31. Кьуран сура. 32. Юйде жылыну тутхан адам. 35. Кечеги жарыкь андан келеди. 37. Бёчкечikle бла баргьан оюн. 38. Таулу саут. 39. Кимни, нени да энчилиги. 40. Бек белгилеи кьазакь поэт.

ГАЗЕТНИ 22-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СЭЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 1. Суу. 2. Адабиятчы. 5. Таж. 7. Нохта. 8. Чемер. 9. Аллах. 10. Уллуаькь. 13. Амантил. 18. Отоу. 19. Окьуу. 20. Нарсана. 22. Жюзюм. 24. Кьабакь. 26. Хазырла. 27. Чарыкь. 28. Кьайын. 29. Таупала. 33. Чалы. 35. Ышан. 39. Алауган. 40. Раубазы. 43. Сарын. 44. Уруза. 45. Залим. 46. Рум. 47. Азатланыу. 48. Чох.
Ересине: 1. Сынау. 2. Аманат. 3. Илму. 4. Ырахат. 6. Жахил. 11. Лифт. 12. Кьарча. 13. Айран. 14. Изеу. 15. Ырыскы. 16. Тутмакьлыкь. 17. Кьоркьакьлыкь. 20. Ныхьт. 21. Анала. 23. Зар. 25. Бай. 30. Аркьан. 31. Полк. 32. Лахор. 34. Арал. 36. Ауаз. 37. Агунда. 38. Ауузлу. 39. Арсар. 41. Ырмах. 42. Эюул.

Судоку

9	3	7						
			1	6	3	7	5	
							1	3 7
1	7	2						
			4	7	1	9	3	
							7	6 1
8	2	9						
			3	4	6	8	2	
							8	7 3

Ересине, энине да белгиленген квадратлада тарихле кьайтарылмазгьа керекдиле. Тюз толтурулган судокуну эсеби барысында да бир боллукьду.

ТОКУМАЛАНЫ Салим хазырлагьанды.

ГАЗЕТНИ 22-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СУДОКУНУ ЖУУАПЛАРЫ:

5	7	4	6	1	3	2	8	9
3	2	1	9	7	8	4	5	6
8	9	6	2	4	5	7	1	3
2	1	8	7	3	9	6	4	5
7	4	3	8	5	6	1	9	2
9	6	5	1	2	4	8	3	7
4	5	7	3	6	1	9	2	8
6	3	9	4	8	2	5	7	1
1	8	2	5	9	7	3	6	4

Ыйыккьгьа гороскоп

3 мартдан 10 мартга дере

КЬОЧХАР. Бу кюнде жарсыларыгьыны бир жанына этип, бир жерге кетерге келленириксиз. Алай мағаналы жумушларыгьыны унутуп кьоймагьыз. Геуюрге кюнде бирегизге ишленгле бла сёз болмазгьа кюрешигиз.

ТАНА. Кесигизни ише бёлюгюз, бирси сагышларыгьыны бир жанында кьуюгюз. Кьошакь халда ырыскы да тюшерге боллукьду. Ишигизде таматаларыгьы сизге бусаьатда ахшы кезден кьарайдыла. Бошламагьыз ол кезиюну.

ЭГИЗЛЕ. Кьыйын жашау болумладан чыгаргьа амалла излериксиз. Тапхан да этериксиз. Бу ыйыкьда жууукь адамларыгьыгьа артыкь сакь болуугьуз. Аланы тарыгууларына кьулакь салып тынгьалагьыз, онг этерге кюрешигиз.

АЙЫРЫЧАБАКь. Бу ыйыкьда хар иште алчы болаллыкьсыз. Жалгьан сёз, ёторюк айтхан адамладан а бир жанына туруугьуз. Керексиз хапарлагьа кьатышмагьыз. Андан эсе ююрюгюз бла байламлы жумушланы тындырыргьа кюресегиз бек ахшы боллукьду.

АСЛАН. Аслам ахшы хапар эшитириксиз. Алай кьууангандан башыгьыны тас этмегиз. Сизге кесини айтханын этдирирге излеген адам барды, аны ючюн сакь болуугьуз. Хар сёзюгюзю сагыш этип айтыгьыз.

КЬЫЗ. Чыгармачлыкь иш бла кюрешгенле жетишимли боллукьдула. Жашырын жашау болумла да жерлерин табарыкьдыла. Аланы эселлерин ангыламазгьа да боллукьсуз. Жюрегигизге, ич сезимигизге тынгьаларгьа унутмагьыз.

БАЗМАН. Битеу чыкьгьан жарсыланы бир жолга тамалап кьюргьа итинмегиз. Аланы бирем-бирем ахырларына жетдиригиз. Кьазауат этип, адамланы кесигизни тегерегизге жыйып туруу ахшы эселлеге келтирик туююлду.

АКЬЫРАП. Жагьны ишлени, жумушланы башларгьа ахшы кезиюду. Сыйылары-намыслары жюруген адамла да сизге болушлыкь тапдырыргьа угьай дерик туююлдуле. Орта кюн а кьараманлай, окумаганлай бир кьаьгытха да кьол салмагьыз.

МАРАУЧУ. Ишчи негерлеригизден сейир оюмла эшитириксиз. Аланы жашаугьа кийиралсагьыз, кьошакь халда ахча тюшерге боллукьду. Артда сокьуранмазча ююрюгюзде бола турганга артыкь эс буруугьуз.

ТЕКЕМЮЮЗ. Эринчеклик деген сёз сизни юсюгюзден туююлду. Бу ыйыкьда уа бютюдна ишлерге кьызылсыз. Ол бек игиди, нек дегенде бу жаны бла сизге битеу жолла ачылылдыла, ёсуу да белгиленипди.

СУУКьУЙ. Кёлюгюзге тийген адамланы кечигиз, ала ючюн жюрегигизни кьыйнап турмагьыз. Кеси кесигизге чамалап тургьаныгьыны да кьуюгьуз. Андан эсе сыфатыгьыгьа, саулуугьузгьа эс буруугьуз, сийген адамларыгьыны да бу конде жокьлагьыз.

ЧАБАКьЛА. Тенгеригизге, шуёлхларыгьыгьа артыкь тынгьаламагьанлай, ич сезимигизни, жюрегигизни ангыларгьа кюрешигиз. Жууукь адамларыгьыгьа бираз ышанмай турсыз. Ол тюз туююлду. Ийнаныгьыз, ала сизге жалаанда игиликни излейдиле.

Учредительле: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЬЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МОКьБАЛАНЫ Зукура (бёлмонно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (бёлмонно редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьуруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрция этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагьа "КьМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

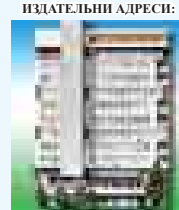
Номерге графикге кёре 19.00 сагьатда кьол салынады. 20.00 сагьатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГьАРГьАНЛА:

Курданланы Сулейман - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия, Кучукланы Сафия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида - (1,2,3,4-чю бетле), Ахьбеккланы Жаннета - (9,10-чю бетле) Токумаланы Салим (11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1418 экз. Заказ № 198
Багьасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru